

Masterprogrammet i sosiologi ved UiB

Programsensorrapport til SV-fakultetet, juni 2013.

Oppdraget

I dialog med instituttledelsen ble programsensor bedt om å vie spørsmålet om rekruttering til masterprogrammet spesiell oppmerksomhet i årets rapport.

For å svare på instituttets spørsmål ble det foretatt gruppeintervjuer av studenter på bachelor og masternivå; faglærere på master, samt representanter fra studieadministrasjonen og instituttets ledelse.

I tillegg ber det samfunnsvitenskapelige fakultetet i brev datert 2.4. 2013 om en mer omfattende evaluering av hele studieprogrammet på masternivå, samt en oppsummering av programsensors vurdering for perioden 2010-2013.

I første del av rapporten forholder jeg meg til instituttets bestilling med fokus på masterprogrammet. I andre del av rapporten løfter jeg fram andre sider av masterprogrammet som gjelder for år 2012. I tredje delen av rapporten gis en samlet evaluering av masterprogrammet i sosiologi for perioden 2010-13 (jfr. brev fra sv-fakultetet, datert 2.4. 2013). I fjerde og avsluttende del gis noen konkrete råd for å styrke utdanningsprogrammet under kommende programsensorperiode.

Programsensorrapporten foreligger først i juni grunnet sykdom (instituttet har som en konsekvens av dette gitt programsensor utvidet innleveringsfrist).

I. Rekruttering til master

Antallet nye masterstudenter har holdt seg mellom 19 og 26 de tre seneste årene. I 2012 hadde instituttet to opptak (vår og høst) og 19 nye masterstudenter.

Antallet masterstudenter er i utgangspunktet lavt sammenlignet med både universitetet i Oslo og NTNU. Overgangen fra to til et opptak per år i 2013 begrunnes ut i fra ønsket om få større studentkull og dermed et bedre grunnlag i forhold til kursporteføljen. Overgangen til et opptak

løser imidlertid ikke nødvendigvis utfordringen hvordan man øker rekrutteringen til mastergradsprogrammet i sosiologi.

Bachelorstudentene gir uttrykk for at det å søke seg inn til masterprogrammet i sosiologi er for de særlig motiverte - "de som brenner for faget". Flere gir uttrykk for at de som tar master aspirerer på å bli forskere. De gir også uttrykk for at kursene på bachelor i høyere grad bør konkretisere hva sosiologer gjør i praksis og ha en tydeligere kobling til samfunnet og ulike praksisfelt.

Det blir også gitt uttrykk for at de har lite kontakt med andre studenter og framfor alt studenter på mastergrad. Det blir også nevnt at det er lite blest rundt sosiologi sammenlignet med andre institutt.

Flere av de kritiske merknadene fra laveregradsstudentene gjelder sosiologien mer generelt og ikke nødvendigvis instituttet. Uansett gjenstår et bilde av et institutt som med fordel kan være mer offensive i forhold til fagets samfunnsmessige aktualitet, relevans og anvendelse på lavere grad.

Bachelorstudentene peker på utfordringene å være utelatt til seg selv og at ikke instituttet bidrar nok til å stimulere de til studier på høyere grad. Betydningen av å ytterligere styrke samholdet med medstudenter og kontaktflatene med instituttets ansatte blir vektlagt i deres råd for å få flere til å søke seg til høyere grad.

Masterstudentene bekreftet bachelorstudentenes beskrivelse av sosiologiens allmenne imageproblem "å selge seg som et produkt". Det ble vist til en vel allmenn faglig profil, fraværet av et sosiologisk studentfelleskap og et lavt karaktergjennomsnitt på bachelor som mulige forklaringer på hvorfor så få søkte seg til høyere gradsstudier. Selv masterstudentene hadde utfordringer i å gi presumtive søkere til master informasjon om utsiktene til jobb. Samtidig ble det vist til at fagutvalget (på masterprogrammet) nå prioriterte å få kontakt med arbeidsgivere.

Beskrivelsene gitt av bachelorstudentene og masterstudentene er neppe representative for respektive studentkategori, men viser uansett et overlapp i virkelighetsbeskrivelsen av et emne som i begrenset grad jobber med et image som et allment og abstrakt samfunnsfag i forhold til dagsaktuelle spørsmål. Uansett om ambisjonen er å la master være en forskerutdanning eller ei, så bidrar dette sannsynligvis til å holde

søkermassen lav sammenlignet med en mer offensiv markedsføring av fagets allmenne nytteverdi.

2. Almene kommentarer gjeldende masterprogrammet i sosiologi i 2012

Instituttet har i utgangspunktet et ambisiøst masterprogram i sosiologi fullt på høyde med det vi finner ved universitetet i Oslo og ved NTNU. Dette kommer til uttrykk i en solid metodeskolering i statistikk og kvalitativ analyse, i sosiologisk teori og analyse og i instituttets prioriterte forskningsområder.

En av hovedutfordringene i masterprogrammet under 2012 var det lave antallet masterstudenter, noe som bidro til problemer å gjennomføre de valgfrie spesialkursene høsten 2012. Fra studentenes side ble det påpekt at informasjonen fra instituttets side hadde vært mangelfull i forhold til de valgfrie kursene. Det ble også vist til at de grep som ble tatt fra instituttets side å rasjonalisere undervisningen på spesialkursene høsten 2012 resulterte i et kvalitativt dårligere undervisningsopplegg. Gjennom de endringer som ble gjort ble koblingen til emnes beskrivelsen dermed vel løst.

Det ble også pekt på at løsningen med å la veiledere på prosjektskissen bli veiledere på spesialkurset, kunne føre til begrenset fleksibilitet i forhold til tema og faglig profilering av masteroppgaven.

I likhet med tidligere var de intervjuede studentene gjennomgående mest fornøyd med statistikkfaget og kurset i kvalitativ analyse. Teorikurset er godt likt i forhold til moderne sosiologisk teori, men studentene hadde gjerne sett flere lærere på dette kurset. Joas & Knøbels bok på teorikurset er faglig god, men også vel tilretteleggende uten alternative tolkninger og stemmer i følge studentene (og programsensurs mening).

Analysekurset er faglig ambisiøst i forhold til valg av tekster og opplegg, men studentene peker på utfordringer i det pedagogiske opplegget og i kursets vanskelighetsgrad.

Fra mastergradsstudentenes side ble det lagt vekt på at det både er lett å bli kjent med medstudenter og ansatte. Det ble også pekt på møterommet som en god måte å bli integrert og at det ikke var spesielt vanskelig å få lesesalsplass.

Fra stabens side pekes det på at instituttet var tvunget å ta flere strategiske grep. Her er det en villet politikk fra instituttet å knytte spesialkursene tettere opp mot masteroppgaven. Hovedformålet er å få studentene i gang så tidlig som mulig, samtidig som man bruker instituttets veiledere på en mer effektiv måte.

Fra stabens side ble det vist til at en økt gjennomstrømming også betinges av at det finnes personer som har det løpende ansvaret for oppfølging av studentene etter avsluttede masterkurser og til tettere oppfølging av studentene fra administrativ stab enn det som har vært gjeldende praksis.

3. Vurdering av mastergradsprogrammet i sosiologi 2010-13

Sosiologisk institutt har under de tre seneste årene lagt ned et betydelig arbeid for å få en tettere og mer hensiktsmessig organisering av kurstilbudet for sine mastergradsstudenter. Erfaringene fra 2012 med et lite antall nye masterstudenter bidro til at flere av de grep som ble tatt for å effektivisere undervisningsopplegget svekket det faglige tilbudet på spesialkursene. Selv om det er vanskelig å se at instituttet hadde ressurser til å kjøre spesialkursene med så få studenter så kunne instituttet ha valgt en strammere prioritering av noen spesialkurs. Med den valgte hybridløsningen i 2012, der alle studenter fikk litt av alt, oppfylte instituttet ambisjonen om faglig profilering av sine spesialområder, men ikke å gi kurs i samsvar med studiehåndboka.

I samtaler med staben framstår dog høsten 2012 mer som et unntak, enn som en ny linje med fokus på effektivisering og stordriftsfordeler. Inntrykket at studieprogrammet ikke var "ferdigtenkt" i forhold til sekvenseringen av kursene i 2011 gjelder også for 2012.

Grunnelementene i masterprogrammet i sosiologi er med unntak av spesialkursene preget av liten endring under programsensorperioden. Bærebjelkene i kursdelen er fortsatt en solid metodisk skolering i statistikk og regresjonsanalyse samt kvalitativ metode/analyse. Instituttet har både et kurs i moderne sosiologisk teori og i anvendelsen av sosiologisk teori i form av tekster som skal brukes for å bli godt

teoretisk og metodologisk skolert. De tre spesialkursene (SOS321,322 og 323) er tematisk brede, men også langt på veg overlappende med det vi finner ved tilsvarende institutt i Oslo og i Trondheim. UiB har dog en sterkere profilering av internasjonal migrasjon og etniske relasjoner enn det vi for eksempel finner i Trondheim.

Gruppeintervjuene med masterstudentene i 2011, 2012 og 2013 viser langt på veg det samme hovedbildet. Masterstudentene gir en beskrivelse av et hyggelig og sosialt inkluderende fellesskap mellom masterstudentene og mellom masterstudentene og staben. Metodekursene får gjennomgående mye skryt, mens koblingen mellom moderne sosiologisk teori og dess anvendelse oppleves som krevende.

Det vises også til at arbeidsbelastningen mellom semestrene er ujevn. Tidspunktene for eksamen i kvalitativ analyse oppleves av både studenter og faglærere som ugunstig ettersom den ikke gir studentene tid til å forberede seg godt nok til eksamen.

Mastergradsseminaret er både en viktig møteplass og bindeledd mellom lærere og studenter. Dette bekreftes også av studentene. Utfordringen i samtaler med studentene ligger i mindre grad i det faglige opplegget, men i for lite tid og handlingsrom for å kunne utvikle egne prosjektideer.

Selv om små studentkull kan bidra til tettere integrering og trivsel så pekes det også fra studentenes side på at det faglige miljøet kan bli noe begrenset i forhold til kurstilbud, valg av oppgavetema og veiledning.

Hovedinntrykket, gjengitt i tidligere programsensorrapporter at de nye mastergradsstudentene har med seg en solid ballast pensum i ryggsekken fra bachelor. Fra studentenes side oppgis den største utfordringen å være hvordan de nyttiggjør seg tidligere pensum når de er på master med økte krav på selvstendighet og refleksjon.

Selv om tallmaterialet ikke kvalitetssikret, fra instituttets side, så er frafallet på masterprogrammet lavt. Antallet studenter som lever inn masteroppgaven på normert tid er noe lavere i 2011 og i 2012 (4 kandidater/år) sammenlignet med 2010 (7 kandidater). Det bør dog påpekes at instituttet opererer med tidlige frister for innlevering av masteroppgave (15. Mai for vårsemestret og 15. November for

høstsemestret). Mange studenter når derfor ikke tidsfristene, og søker om utsettelse, noe som fører til at leveringene spres utover desember og januar for høstsemestret og juni-august for høstsemestret.

Gjennomsnittskarakteren for de 13 masteroppgavene som ble sensurert i 2012 var B (A=2, B=6, C=5). Karakteren for masteroppgaven ligger i linje med det vi finner i Oslo og i Trondheim. Gjennomsnittskarakteren for 2012 er også i paritet med det vi finner for de tre seneste årene i Bergen.

Instituttets praksis med to sensorer på alle kurs bidrar til å kvalitetssikre karaktersettingen. Aktiv bruk av eksterne sensorer fra andre universitet gjør også til at UiB tilpasser seg og bidrar til en nasjonal standardisering av karaktersettingen i sosiologi.

Sensorveiledningene er bedre enn for noen år tilbake, men fortsatt variable fra meget gode og fyldige beskrivelser, til intetsigende beskrivelser hva studentene bør ha lest. Dette kan bidra til usikkerhet ved karaktersettingen, og er sannsynligvis en bidragende forklaring til unødvendig mange krav om begrunnelser fra studentenes side.

Instituttet har gode rutiner for å legge ut relevant informasjon om kursene på Studentportalen. Det er relativt enkelt å navigere seg fram i Studentportalen og å finne fram til opplysninger om kursene, undervisnings- og læringsformer og eksamen.

4. Avsluttende kommentarer

Intervjuene med både studentene og staben viser at 2012 var et krevende år. For få nye studenter vårsemestret 2012, derav flere deltidsstudenter, bidro til kritikk fra studentene, men også til å synliggjøre et kostbart masterprogram uten et nødvendig ressursgrunnlag. Mot denne bakgrunn er det strategisk klokt å bruke tid og energi på tiltak som øker rekrutteringsgrunnlaget til master i sosiologi i årene som kommer.

Instituttet vill sannsynligvis ha mindre utfordringer i å gi faglig gode spesialiseringkurs med et opptak per år. På denne måten er det både mulig å få flere studenter til respektive kurs og å organisere mastergradsløpet med færre ressurser. En eventuell endring i retning av å tilby spesialkurs høst og vår, kan være en veg å gå for bedre bruk av instituttets ressurser. For å få til et godt integrert mastergradsprogram kreves det imidlertid også at kurser og skoleringsdelen løpende ses i sammenheng med hverandre. Her har instituttet fortsatt potensialer for å bli enda bedre, ikke minst når det gjelder integreringen av sosiologisk teori og analysekurset.

Instituttet bruker store ressurser i form av eksterne sensorer i eksamenssammenheng. For å underlette sensur og øke transparensen i karaktersettingen bør det også jobbes mer med instituttets standarder for sensorveiledninger.

Både ledelse og staben ved Institutt for sosiologi kjennetegnes av en opptatthet av masterprogrammets profil, struktur og faglige innhold. Hovedinntrykket er også at instituttledelsen er meget reseptive og konstruktive i forhold til mastergradsstudentenes ønsker og behov.